

Закарпатський угорський інститут ім. Ференца Ракоці II Кафедра філології

Реєстраційний № _____

Магістерська робота
ЕКОНОМІКА ТА МОВНИЙ ЛАНДШАФТ: ДОСЛІДЖЕННЯ
МОВНОГО ЛАНДШАФТУ УГОРСЬКИХ ФЕСТИВАЛІВ

Ваш Роберт Адальбертович

Студента II-го курсу

Освітня програма: 035 Філологія «Мова і література угорська»

Ступінь вищої освіти: магістр

Тема затверджена на засіданні кафедри

Протокол № _____ / 202_

Науковий керівник:

Кормочі Золтан Золтанович

доктор філософії, доцент

Завідувач кафедрою філології:

Берегсасі Аніко Ференцівна

доктор габілітований, доцент, професор

Робота захищена на оцінку _____, «___» _____ 202_ року

Протокол № _____ / 202_

Закарпатський угорський інститут ім. Ференца Ракоці II

Кафедра філології

Магістерська робота

**ЕКОНОМІКА ТА МОВНИЙ ЛАНДШАФТ: ДОСЛІДЖЕННЯ
МОВНОГО ЛАНДШАФТУ УГОРСЬКИХ ФЕСТИВАЛІВ**

Ступінь вищої освіти: магістр

Виконав: студент II-го -го курсу

Освітня програма: 035 Філологія «Мова і література угорська»

Ваш Роберт Адальбертович

Науковий керівник: **Кормочі Золтан Золтанович**

доктор філософії, доцент

Рецензент: **Черничко Степан Степанович**

доктор наук, професор

Берегове
2021

II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola

Filológia Tanszék

GAZDASÁG ÉS NYELVI TÁJKÉP:KÁRPÁTALJA MAGYAR FESZTIVÁLJAINAK A NYELVI TÁJKÉPVIZSGÁLATA Magiszteri dolgozat

Képzési szint: mesterképzés

Készítette: Vass Róbert

II. évfolyamos hallgató

Képzési program: 035 Filológia «Magyar nyelv és irodalom»

Témavezető: Karmacsi Zoltán

PhD, docens

Recenzens: Dr. Cserniczkó István

a tudományok doktora, professzor

ЗМІСТ

ВСТУП	05
РОЗДІЛ I ЕКОНОМІКА ТА МОВНИЙ ЛАНДШАФТ	07
1.1. Поняття мовного ландшафту	07
1.2. Розвиток лінгвістичного ландшафту як галузі дослідження.....	08
1.3. Законодавство, що впливає на мовний ландшафт.....	09
1.4. Минуле та сьогодення Закарпаття.....	10
1.5. Значення туризму в житті Закарпаття.....	11
1.6. Важливість роботи	11
1.7. Мета роботи	14
1.8. Методи дослідження	14
РОЗДІЛ II Мовний ландшафт фестивалів Закарпаття.....	16
2.1. Фестивальний туризм Закарпаття.....	16
РОЗДІЛ III Мовний ландшафт сфери обслуговування мукачевського та берегівського районів	30
3.1. Мовний ландшафт сфери обслуговування мукачевського району	32
3.2. Мовний ландшафт сфери обслуговування берегівського району	40
ВИСНОВКИ.....	50
СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ.....	55
РЕЗЮМЕ	60

TARTALOMJEGYZÉK

BEVEZETÉS.....	05
I GAZDASÁG ÉS NYELVI TÁJKÉP	07
1.1.A nyelvi tájképhez kapcsolódó fogalmak	07
1.2.A nyelvi tájkép, mint kutatási terület kialakulása	08
1.3.A nyelvi tájképet érintő törvénykezés	09
1.4. A kárpátaljai régió múltja és jelene	10
1.5A turizmus jelentősége Kárpátalján	11
1.6A munka jelentősége	11
1.7A munka célja.....	14
1.8 Kutatási módszerek	14
II KÁRPÁTALJA FESZTIVÁLJAINAK NYELVI TÁJKÉPE.....	16
2.1. Kárpátalja fesztiválturizmusa	16
III A MUNKÁCSI ÉS BEREGSZÁSZI JÁRÁS VENDÉGLÁTÓ EGYSÉGEINEK A NYELVI TÁJKÉPE	30
3.1 A munkácsi járás vendéglátó egységeinek a nyelvi tájképe	32
3.2 A beregszászi járás vendéglátó egységeinek a nyelvi tájképe	40
ÖSSZEFOGLALÁS.....	48
FELHASZNÁLT SZAKIRODALOM.....	56
REZÜMÉ	54

BEVEZETÉS

A gazdaság a mindenkori társadalmak egyik legfontosabb mozgatórugója. A gazdasági érdek határozza meg az országok közötti kölcsönös együttműködést, valamint egy ország politikai irányvonalát. Egy ország, régió gazdaságához jelentős mértékben hozzájárul az idegenforgalom. Ez nagyban befolyásolja egy adott terület, régió nyelvi tájképét. A rohamosan fejlődő világnak és a globalizációnak köszönhetően az embereknek lehetőségük van megtapasztalni más országok, kultúrák és népek szokásait és mindennapi életét, ezért a turizmus és a lokális jellegzetességek kiemelésére – ami egyfajta turisztikai mágnesként szolgál - nagy hangsúlyt fektetnek. Ukrajna függetlenségének a harmadik évtized végét járva kezd kialakulni egyfajta turisztikai identitás, amely magával vonja Kárpátalja turisztikai fejlődését is (Bergauer 2012).

A következő fejezetekben részletesen kifejtjük a nyelvi tájkép fogalmát, valamint megvizsgáljuk, milyen gazdasági tényezők befolyásolják a látható térben történő nyelvi „párharcot” és hogyan alakul át a nyelv vagy nyelvek gazdasági árucikké.

I. FEJEZET

GAZDASÁG ÉS NYELVI TÁJKÉP

1.1 A nyelvi tájképhez kapcsolódó fogalmak

A nyelvi tájkép (linguistic landscape) fogalma, mint kutatási terület kanadai szociálpszichológusok nevéhez fűződik, akik a quebeci franciák etnolingvisztikai vitalitását kutatták. Szerintük egy adott terület, város vagy agglomeráció szempontjából az ott élő közösségek vitalitását jelzik és különösen fontosak az adott területen élő kisebbségek számára, akik ki is szorulhatnak az úgynevezett virtuális térből (Laundry–Bourhis 1997, Karmacsi 2018, Kelly-Holmes 2010). Tradicionálisan a nyelvi tájkép kutatásánál a hivatalos útjelző táblák, reklámtáblák, utcanevek, helynevek és kormányzati épületek feliratait vizsgálták (Laundry–Bourhis 1997, Bátyi 2014), viszont a nyelvi tájkép fogalma a mai tágabb értelemben véve az okostáblavetítmények, a laptop- és mobiltelefon-kijelzők képei vagy a lézerrel az utcára vetített jelek (Szabó 2015), a virtuális térben, az interneten megjelenő képek, szövegek, nyelvi-képi szövegek, kép-szövegek és a mémek is nyelvi tájkép részét képezik (Nyíri 2011, Márku 2017). Shohamy és Waksman (2009) szerint a nyelvi tájképként könyvelhető el minden „diskurzus”, ami a nyilvános térben jelenik meg.

A nyelvi tájkép kutatásának színes palettájának köszönhetően a nyelvi tájkép, mint kutatási terület önálló ággá nőtte ki magát a szociolingvisztika és az alkalmazott nyelvészet területein, amely segít a nyelvhasználat és a kultúra vizsgálatában (Bartha–Laihonen–Szabó 2013, Bátyi 2014). Bartha–Laihonen–Szabó 2013:13 szerint *„A társadalom sokszínűségét, a személyközi viszonyokat, a politikai ideológiákat és a nyelvhasználatot egységben láttató nyelvi tájkép-koncepció nem a véletlennek köszönheti egyre növekvő népszerűségét. Olyan megközelítésről van szó, amely egyaránt merít a szociolingvisztika, a szemiotika, a folklorisztika, a történettudomány, a jogtudomány, a földrajztudomány vagy éppen a történeti névtan eredményeiből”*

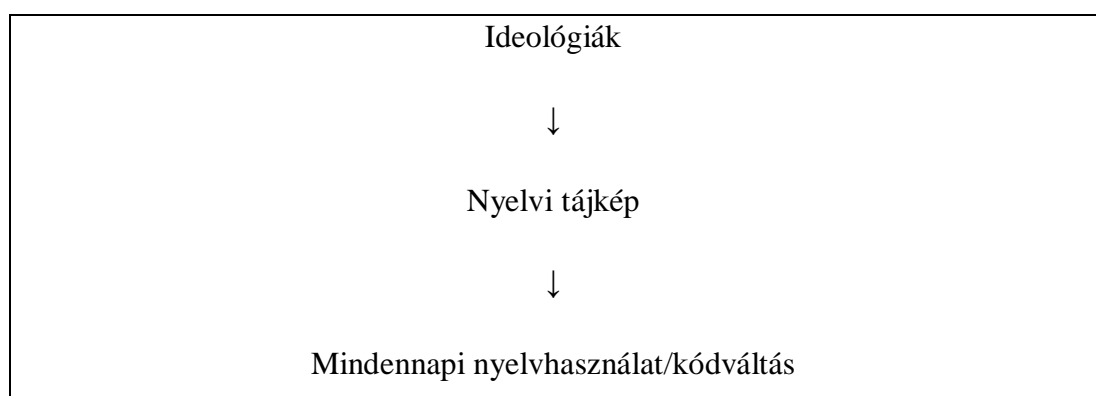
A nyelvi tájkép változásában jelentősen közbejárt az állami nyelvpolitikája (Karmacsi 2019, Shohamy 2006, Bátyi 2014), de a kisebb-nagyobb közösségek, családok, városi tanácsok, katonai egységek egyaránt alakíthatják egy adott terület nyelvi tájképét. (Spolsky 2009, Karmacsi 2019). Ebből

kifolyólag elmondható, hogy a nyelvi tájkép alakítása kétféle képen valósulhat meg: az első a top-down típusú jelzés, amelyet a kormány rendelkezései értelmében a hatóságok helyeznek ki. Ilyen jelzés például az utca- vagy falunévtábla, állami iskolák táblái stb. A második lehetőség amely segítségével alakítható egy nyelvi tájkép az úgynevezett bottom-up, amely a nem hivatalos állami szervek, mint például a magánvállalkozók, civil szervezetek helyeznek a köztérbe (Bányi 2014). Hires-László Kornélia(2018,) szerint *„a nyelvi tájkép aspektusában a közterek nyelvhasználata nem önkényes és véletlenszerű, a nyelvi tájkép úgy tekint ezekre, mint olyan reprezentativitásokra, melyek társadalmilag, emberileg, politikailag, ideológiailag, gazdaságilag, törvényileg, osztály és identitás, többnyelvűség által meghatározottak.”*

A nyelvi tájkép vizsgálatánál a kutatók figyelembe vették, hogy a kiírásoknál két alapfunkciót különböztetünk meg: a kommunikatív és a szimbolikus. A kommunikatív funkció szerepe igencsak fontos. Az elsődleges cél a táblák/jelzések kiírásánál, hogy elérjenek egy adott célközönséget és új információval szolgáljanak például egy termékkel vagy egy szolgáltatással kapcsolatba. A kiírások azon nyelven/nyelveken történnek kiírásra, amelyeket feltételezetten érti a célközönség. A kiírások szimbolikus funkciója másban nyilvánul meg, mint a kommunikatív funkció. Az információ eljuttatása mellett, valamilyen többletjelentést is magukkal hordoznak (Csernyicskó 2018). A szimbolikus funkció híven tükrözi egy adott ország nyelvpolitikáját, vagyis minden olyan kiírás, amelyet az államhatalom hivatalos szervein keresztül helyez a nyilvános térbe az információátadás mellett egy adott nyelv dominanciáját hivatott szemléltetni.

Shohamy (2009) nyelvpolitikai modellje alapján a nyelvi tájképben nyelvi ideológiák figyelhetőek meg. *„A nyelvi ideológiák olyan leírások és magyarázatok, amelyek a nyelvet és a nyelvhasználatot bizonyos szemszögből, bizonyos osztályozási szempontok alapján mutatják be. A nyelvi ideológia ennél fogva nem a nyelvről mint objektív valóságról árul el valamit, hanem azokról a személyekről és/vagy csoportokról, akik/amelyek létrehozzák azokat”* (Bartha–Laihonen–Szabó 2013:17)

Shohamy (2009) nyelvpolitikai modellje (1.ábra)

Ben-Rafael (2006) szerint a nyelvi tájkép vizsgálatánál különböző nyelvi ideológiákat tükröző tényezők különíthetők el: hatalmi viszonyok, kommunikatív célok, önkifejezés vagy épp a kollektív identitás kifejezése. Bartha–Laihonen–Szabó (2013) kutatók rávilágítanak arra, hogy gyakoriak a konfliktusok a magyar nyelvű utcatáblák, útjelző táblák, utas tájékoztatók, emléktáblák és más, nyilvánosan elhelyezett szövegek körül, hogyha a kisebbség és a többségi közösségek között nem kiegyensúlyozott a kapcsolat. Ezeket a konfliktusokat Szlovákia területén figyelték meg, de ugyan így elmondható Kárpátaljáról is, hogy a kisebbség és a többségi közösségek között egy-egy nyelvhasználati konfliktus alakul ki, amikor is „alulról” szerveződő aktivisták hozzáírnak vagy éppen eltüntetnek bizonyos feliratokat a helységnévtáblákról, mint ahogy ez megtörtént Beregszász, Muzsaly és Szürte esetében (Csernyicskó 2018).

Reh (2010) kutatásában fontosnak látja hangsúlyozni, hogy a kiírásokon feltüntetett információ elrendezése szempontjából is fontos megvizsgálni a jeleket. A kutató négy típust különböztet meg az információ közlése és elrendezése szempontjából:

- 1) Duplikáció (duplicating), amikor ugyanaz az információ mindkét nyelven olvasható
- 2) Töredékes (fragmentary), amikor egyik nyelven szerepel a teljes információ és némely információ le van fordítva a másik nyelvre is
- 3) Átfedés (overlapping), amikor a két nyelven nagyjából ugyanaz az információ van megadva
- 4) Kiegészítő (complementary), amikor mindkét nyelv ismerete szükséges az információ megszerzéséhez, mivel a két nyelv mást és mást közöl (Bátyi 2014)

A nyelvek és beszélőik közötti folytonos vetélkedés, illetve a szimbolikus tér „uralmáért” vívott „csata” mögött húzódó miértek megértésével közelebb kerülünk azon kérdések megválaszolására, hogy miért is fontos a többségi és a kisebbségi közösségek számára a nyelvük látható megjelenítése (Csernyicskó 2015).

1.2 A nyelvi tájkép, mint kutatási terület kialakulása

A nyelvi tájkép mint kutatási terület Landry és Bourhis(1997) által lett definiálva először. Az ő megfogalmazásukban a nyelvi tájkép a nyelvek láthatóságára és szembetűnőségére utal egy adott területen vagy régióban található nyilvános és kereskedelmi táblákon. Szerintük a nyelvi tájkép fontos információs és szimbolikus funkciókat hordoz egy területet lakó nyelvi közösségek „erejéről” és a nyelvek státuszáról. A nyelvi tájkép kutatása magában foglalja a vizuális többnyelvűség (és az egynyelvűség) dokumentálását azáltal, hogy szisztematikusan számolja a nyelvek jelenlétét és gyakoriságát a különböző területeken található nyilvános táblákon. A kezdeti kutatásoknál a tartalom és / vagy a jelentés nem volt fontos, a hangsúly az adott nyelvek vizuális jelenlétére vagy hiányára vonatkozott egy adott térben (Helen Kelly-Holmes 2010). Későbbiekben ezen a vonalon elindulva Scollon és Scollon (2003) megalapozták a táblák és kiírások (geo)szemiotikai alapú, kvalitatív szempontú vizsgálatát. Ezt követően a képelemzés a kutatások, különösen a többnyelvű nyelvi elrendezések leírásának egyre szerveesebb elemévé vált.(Url. 1)

A nyelvi tájkép kezdeti fejlődéséhez hozzájárult Cenoz és Gorter (2006) *A nyelvi tájkép és a kisebbségi nyelvek* című monográfiájával, melyben Frízia és Baszkföld szimbolikus terét kutatta, ahol a kisebbségi nyelv a fríz és a baszk. Ezen nyelveket vetik össze az államnyelvvel és az angollal. Backhaus (2007) munkájában pedig Tokió nyelvi tájképét vizsgálta különös tekintettel a többnyelvűség és a nyelvi kapcsolatok fényébe.

Kárpátalja vonatkozásában a kezdetleges nyelvi tájképpel foglalkozó munka Beregszászi Anikó *„Csata” a szimbolikus térért, avagy a látható/láthatatlan anyanyelv(2005)* című munkája, amelyben azt vizsgálja, milyen mértékben vannak jelen a kisebbségi nyelvek a különböző feliratokon. Látható-e, „szemmel érzékelhető-e” a magyarság jelenléte Kárpátalja különböző szegletein. E célból öt

különböző csoportra osztotta Kárpátalja városait és településeit a magyar nyelv „láthatósága” alapján.

Számos tudományos munka jelent meg a nyelvi tájkép Kárpátaljai vonatkozásában. Többek között Csernicskó István (2015) *Nyelvek vetélkedése a nyelvi tájképben: kárpátaljai példa*, amely „segít eligazodni a nyelvpolitika elméleti kérdéseiben, másrészt a nyelvpolitika és a mögötte álló nyelvi ideológiák jelenségeinek értékeléséhez nyújtson elméleti, módszertani és gyakorlati támpontokat. A segédkönyvben bemutatott esettanulmányok mindegyike szorosan kapcsolódik a nyelvpolitika és a nyelvi tájkép kutatásának kérdésköréhez, ugyanakkor mindegyik kutatás szorosan kötődik Kárpátaljához is” Csernicskó István (2015:9). Szintúgy Csernicskó István(2019) tollából származik a *Fények és árnyak* tudományos kötet, amely „a ma Kárpátaljaként ismert régió nyelvi tájképét vizsgálja nyelvpolitikai kontextusba ágyazva. A kiadvány nem Kárpátalja nyelvi tájképének teljes és részletes leírása, hanem olyan tanulmányok gyűjteménye, amelyek szorosan kapcsolódnak a nyelvpolitika és a nyelvi tájkép témaköréhez” Csernicskó István (2019: 4).

A II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola Hodinka Antal Nyelvészeti Kutatóközpont kutatói 2011 és 2012 között elvégeztek egy kutatást, amely Kárpátalja magyarok lakta településén vizsgálta többek között az utca névtáblák kiírásait. Ezen kutatás eredményeit olvashatjuk Karmacsi Zoltán(2014a, 2014b) írásaiban. 2015-ben kiadott *Nyelvoktatás, Kétnyelvűség, Nyelvi Tájkép* című tudományos kötete, melyben a nyelvhasználat és a nyelvi tájkép problematikáját is taglalják. A nyelvi tájkép kutatási területe a hagyományos kiírásokon túlmutatva a virtuális térben is vizsgálható. Ezeket a folyamatokat kutatja Márku (2017) Kárpátaljai magyarul a mémek világában írásában.

A jelen magiszteri dolgozat témája szorosan kapcsolódik a turizmushoz és a gazdasághoz. Több tudományos írás is származik Karmacsi(2017,2018a,2018b 2019) tollából, aki Kárpátalja turisztikai vonzereje, fesztiváljai és nyelvi tájképe között keresi az összefüggéseket.

Bartha–Laihonen–Szabó (2013) Egy új kutatási területről c. munkájukban kiemelik, hogy a nyelvi tájkép kutatási területéről számos kutató gyűlt össze azzal acéllal, hogy a „hogyan saját diszciplínájuk határait kitérítve, tágabb kontextusba helyezték kutatásuk tárgyát. Erre az igényre adott válaszként értelmezhető *A nyelvi tájkép elmélete és gyakorlata* című nemzetközi konferencia” Bartha–Laihonen–

Szabó (2013: 14). A konferenciára a Többsnyelvűségi Kutatóintézet koordinálásával számos rangos kutatóműhely képviseltette magát és osztotta meg a nyelvhasználat és a vizualitás tematikájában. A konferencia sikerességét mutatja, hogy 2019-ben is megrendezésre került.

1.3 A nyelvi tájképet érintő törvénykezés

Ukrajna törvénye az „Az ukrán mint államnyelv funkcionálásának biztosításáról” a Petro Porosenko korábbi elnök regnálásának utolsó hónapjaiban elfogadott egy államnyelvi törvényt, amely diszkriminatív és a korábbi törvénykezéshez képest jogfosztó Ukrajna nemzeti kisebbségeire nézve. Ebben a fejezetben ezen ominózus nyelvtörvény 28. és 30. cikkelyét fogjuk bemutatni, amely érinti a fesztiválok és a vendéglátó egységek nyelvi tájképének az alakulását. A 28. cikkely „Államnyelv az általános ismeretterjesztés céljából történő tájékoztatás területén” című cikkelyének első paragrafusában kimondja, hogy az általános ismeretterjesztés céljából kiírt szövegek (hirdetések, táblák, cégérek, jelzések, üzenetek, feliratok és egyéb nyilvánosan közzétett szöveges, vizuális és hanginformációk, amelyeket korlátlan számú személy tájékoztatására használnak bizonyos gazdasági egységek, tisztviselők, vállalkozások vagy hatóságok tisztviselői, helyi önkormányzatok a saját áru, munka vagy szolgáltatás szemléltetésére) államnyelven történnek, hacsak a törvény nem rendelkezik másként. E cikkely második paragrafusában szerint az általános célú tájékoztatás a jogszabályokkal összhangban más nyelvekre is lefordítható. A 30. cikkely „Az államnyelv a szolgáltatói szférában” címet viseli. A törvény kimondja, hogy a fogyasztók kiszolgálása államnyelven történik. A 2. paragrafusában kimondja, hogy a termékek és szolgáltatások eladása, valamint leírása, beleértve az online értékesítést, államnyelven történik. Az államnyelven megadott információ lefordítható más nyelvekre. A törvény 6. paragrafusában szerint a gyártók, eladók a termékek, munkák vagy szolgáltatások a fogyasztók felé az információt államnyelven közvetítik. Ez az információ lefordítható bármely másik nyelvre. A 8. paragrafusában szerint, hogyha az államnyelven kívül a termékekről és szolgáltatásokról más nyelveken is van leírás, akkor az információ mennyisége az államnyelven nem lehet kevesebb „A fogyasztói jogok védelméről” című törvényben előírt követelményektől.

1.4 A kárpátaljai régió múltja és jelene

Kárpátalja az átmenetiség régiója, amely röpké száz év alatt több államfordulatot is átélt, amely államfordulatok mind rajta hagyták bélyegüket a régió mindennapi életére, így beleértve a nyelvhasználatot is. A legmarkánsabb változásokat az egykori Nagy Magyarországtól való elszakítás eredményezte, amikor is Kárpátalja a Csehszlovák Köztársaság kötelékében kényszerült több mint két évtizedig létezni. Ezt követően a régió a szovjet Ukrajna részét alkotta az unió felbomlásának időpontjáig és 1991-től a mai napig a független Ukrajna legnyugatibb régiója. (Csernyicskó 2015,2019, Karmacsi 2018a).

2.ábra Kárpátalja politikai és közigazgatási státusa 1867-től 2011-ig(Csernyicskó 2019)

Állami hovatartozás	Időszak	A régió megnevezése	A régió hovatartozását befolyásoló nemzetközi szerződések	A régió státusa
Magyar Királyság (az Osztrák-Magyar Monarchián belül)	1867-1918	Nincs saját megnevezése (Ung, Bereg, Ugocsa, Mára maros vármegye illetve Szatmár és Szabolcs megye néhány községe)	1867. évi szerződés (kiegyezés) az Osztrák-Magyar Monarchia létrejöttéről.	Földrajzi és közigazgatási értelemben nem egységes régió; a Monarchián belül társország Magyar Királyság négy önálló vármegyéje.
(első) Csehszlovák Köztársaság	1919-1938	Podkarpatszka Rusz (Podkarpatská Rus, Подкарпатська Русь), Ruszinszkló	Saint-Germaini szerződés (1919.IX.10.), Trianoni békeszerződés (1920.VI.4.).	Korlátozott jogkörű, csak elméletben létező autonómia.
(második) Cseh-Szlovák Köztársaság	1938-1939	Podkarpatszka Rusz (Podkarpatská Rus, Подкарпатська Русь), Ruszinszkló	Első bécsi döntés (1938.XI.2.).	Autonóm terület a föderatív Cseh-Szlovákián belül (az első bécsi döntéssel Magyarországhoz 1938-ban visszacsatolt déli területekre nem terjedt ki).
Kárpáti Ukrajna	1939. III. 14-15.	Kárpáti Ukrajna (Карпатська Україна)	Katonai akció (1939.III.14-18.).	Magát függetlennek kikiáltó, ám a nemzetközi közvélemény által el nem ismert miniállam.
Magyar Királyság	1939-1944	Kárpátaljai Kormányzóság	Első bécsi döntés (1938.XI.2.). Katonai akció (1939.III.14-18.), második bécsi döntés (1940.VIII.30.).	„Ideiglenes” központi igazgatás az autonóm státusz megadásáig (a Kárpátaljai Vajdaságnak nevezett ruszin autonómia nem jött létre).
Kárpátontúli Ukrajna	1944. XI. 26.-1946. I. 22.	Kárpátontúli Ukrajna (Закарпатська Україна)	Nincs ilyen egyezmény.	Átmeneti államalakulat, nemzetközi elismertség nélkül.
Szovjetunió	1946-1991	Kárpátontúli terület (Закарпатська область)	Szovjet-csehszlovák egyezmény (1945.VI.29.).	Semmilyen önállóságot nem élvező egyszerű közigazgatási egység (megye) az Ukrán Szovjet Szocialista Köztársaságon belül.
Ukrajna	1991-től	Kárpátontúli terület (Закарпатська область)	A Szovjetunió megszűnéséről és a Független Államok Közössége megalakulásáról szóló egyezmény (1991.XII.7).	Semmilyen önállóságot nem élvező egyszerű közigazgatási egység (megye) a független Ukrainán belül.

Karmacsi (2018a) rámutat arra, hogy a politikai sokszínűség és a regnáló államok erőteljesen rányomták a régióban élők anyanyelvére, nyelvhasználatára is a bélyegét, mivel „a hatalomváltással sok esetben államnyelvváltás, új nyelvpolitikai elképzelések érvényesültek. E törekvések hatására Kárpátalja területén az államnyelvekhez igazodva a helynevek, a hivatalok és közintézmények nevei, a hivatali ügyintézés tájékoztatói, a lakossági hirdetések stb. szintén több kisebb-nagyob változást éltek meg, melynek következtében a nyelvi tájkép és azon belül a nyelvek arányának megoszlása is változott.” (Karmacsi 2017 :211)

A történelmi és társadalmi okok miatt Kárpátalja nemzetiségi összetételét több mint száz nemzetiség alkotja, viszont közülük csak nyolc nemzetiség aránya haladta meg az össznépességen belül a 0,1%-ot. Lásd 3. ábra **A népesebb nemzetiségek lélekszáma és aránya Kárpátalján az 1989- es és a 2001-es népszámlálás adatai alapján (Kárpátaljai Megyei Statisztikai Hivatal, Molnár - Molnár 2005)**

Nemzetiség	Lélekszám		Százalékarány a megye lakosságán belül		A 2001-es lélekszám az 1989-es százalékában
	1989	2001	1989	2001	
ukránok	976 749	1 010 127	78,4	80,5	103,4
magyarok	155 711	151 516	12,5	12,1	97,3
románok	29 485	32 152	2,4	2,6	109,0
oroszok	49 458	30 993	4,0	2,5	62,7
cigányok	12 131	14 004	1,0	1,1	115,4
szlovákok	7329	5695	0,6	0,5	77,7
németek	3478	3582	0,3	0,3	103,0
beloruszok	2521	1540	0,2	0,1	61,1
egyebek	8756	5005	0,6	0,4	64,0
össznépesség	1 245 618	1 254 614	100,0	100,0	100,7

A 3. ábrán látható, hogy Kárpátalja második legnépesebb nemzetisége a magyar, valamint hogy a legnagyobb kisebbség a régió területén. Molnár - Molnár 2005 kutatásából kiderül, hogy a magyarok aránya a beregszászi járás, Beregszász központtal a legmagasabb. Ezen kívül a munkácsi és ungvári járás területén élnek magyar kisebbségek koncentráltabban, valamit szórványba, mint pl. Aknaszlatinán, Huszton vagy Técsőn.

1.5 A turizmus jelentősége Kárpátalján

A világjárvány kitörése előtti években a globalizációnak köszönhetően az országok turizmusa fellendült. Ez alól Ukrajna sem volt kivétel, ugyanakkor Berghauer (2012:3) megjegyzi, „*hogy számos olyan ország, régió, térség van a Földön, amely kiváló lehetőségei ellenére kimarad az turizmus nagy vérkeringéséből. Az Ukrajna részét képező Kárpátalja is ezek sorába tartozik.*” Mivel Kárpátalja iparilag egy fejletlen vidék és földrajzi elhelyezkedése szempontjából sem rendelkezik a mezőgazdaság műveléséhez szükséges hatalmas termőföldterülettel, ezért a régió „kitörési” pontjaként a turizmust szokták emlegetni (Berghauer 2012, Rada 2015, Karmacsi 2018a). Kárpátalja az öt nagy ukrán turisztikai körzetből a negyedik helyre sorolható. Közkedvelt úti cél a bakancsos turizmus, gyógy turizmus, valamint a kulturális és örökségturizmus kedvelőinek.

2014-ben a Krimi Autonóm Köztársaság oroszországi anektálása révén Ukrajna elvesztette az egyik legfontosabb turisztikai központját. A kelet-ukrajnai fegyveres konfliktus okán a régió külföldi látogatottsága lecsökkent, így a külföldi turizmust a belföldi turizmus és a belföldi turisták váltották fel (Karmacsi 2017,2018a, Sass 2016). A Megyei Állami Statisztikai hivatal utolsó elérhető adatai szerint a 2019-es évben 28044 turistának nyújtottak turisztikai szolgáltatásokat az utazási irodák. 7968 fő Ukrajna határain belülről érkező turisták,114 fő pedig külföldi turista. 19962 személy vette igénybe az utózási irodák szolgáltatásait külföldre való utazás során.(Url. 10)

Amint már az előbbieken említettük, Kárpátalja rendelkezik számos tulajdonsággal, amely fellendítheti a régió turisztikai és egyben gazdasági fejlődését. Kárpátalja egyedülálló geopolitikai és földrajzi elhelyezkedésének köszönhetően, 4 országgal - Magyarországgal, Lengyelországgal, Romániával és Szlovákiával - határos. A magas természeti rekreációs és üdülöhelyi potenciál, a régió történelmi öröksége és kultúrája, a turisztikai-rekreációs, szanatóriumi és szállodai létesítmények kiterjedt hálózata és a turizmussal kapcsolatos infrastruktúra kedvező feltételeket teremt a turizmus zavartalan működéséhez, így nem véletlen, hogy Ukrajnát turisztikai „mekkaként” emlegetik(Славик Р.В 2019). A regionális hatóságok egyik prioritása a kárpátaljai régió turisztikai márkájának fejlesztése, figyelembe véve a turisták, turisztikai szakértők, turisztikai szervezetek

véleményét, mivel a régió helyzetének helyes meghatározása a kulcsa a sikeres fejlődésnek(Url.5).

Berghauer (2013:3) szerint *„a megye idegenforgalmának jövője mégis jó esélyekkel rendelkezik, nemzetközi szinten is – többek között – növekszik a kereslet a nem hagyományos, autentikus desztinációk iránt, csökken a fogyasztói lojalitás, egyre gyakoribb a második, harmadik szabadságolás. Kárpátalja történelmi múltja, periférikus elhelyezkedése, nemzeti sokszínűsége, sajátos kulturális és természeti értékei kiváló idegenforgalmi alapot képezhetnek egy megfelelő arculat kialakításához. Továbbá arról sem feledkezhetünk meg, hogy Ukrajnában a belföldi kereslet, a turizmus „kultúrája” most alakul ki és ez mindenképpen érinti Kárpátalja jövőjét is.”* Berghauer (2013) azt is kiemeli, hogy annak ellenére, hogy a régió földrajzi adottságából, valamint történelmi múltjának köszönhetően minden lehetőség adott Kárpátalja számára, hogy fellendítse a turizmust a régióba, viszont Ukrajna még csak az utóbbi években kezdte lefektetni a turizmus alapjait, ezért még nem sikerült elérni a kívánt eredményeket. Славик Р.В(2019) a következő tényezőket hozza fel, amelyek gátolják a turizmus fejlesztését:

- Kárpátalja nehezen megközelíthető Ukrajna többi régiójából.
- a közutak infrastruktúrájának a fejletlensége
- A régió periférikus jellege
- Kárpátalja, mint brand elégtelen pozicionálása, mint turisztikai célpont Ukrajnában és külföldön.

Ukrajna elnöke által kezdeményezett „Nagy építkezés” projekt keretein belül a 2020-as évben 294 kilométer utat sikerült leaszfaltozni, a 2021-es évben pedig a tervek szerint 265 kilométer állami jelentőségű út kerül majd lefektetve (Url.2), ami jelentős mértékben hozzájárul a Kárpátalja infrastruktúrájának fejlődéséhez és elősegíti a turizmus fejlődését. A „Nagy építkezés” projekt mellett elstartolt a „Nagy restauráció” nevezetű projekt is, amely Ukrajna történelmi és kulturális örökségeit hivatott megőrizni. A projekt keretein belül hat történelmi örökség kerül felújításra Kárpátalján, többek között a beregszászi járási sósfalui fatemplom. (Url.4)

1.6 A munka jelentősége

Karmacsi (2018:94) szerint „*A nyelvi tájkép változása különösen érzékenyen érinti a kisebbségi helyzetben lévő lakosokat, akik ennek köszönhetően akár ki is szorulhatnak a virtuális nyelvhasználati térből.*” A jelen munkában azt vizsgáljuk kvalitatív és kvantitatív kutatás segítségével, hogy hogyan lesznek „láthatóvá”, hogyan nyilvánulnak meg a különböző nyelvek Kárpátalja fesztiváljain, valamint hogyan néz ki a munkácsi és beregszászi járás vendéglátó egységeinek a nyelvi tájképe.

1.7 A munka célja

A munka elsődleges célja Kárpátalja fesztiváljainak, valamint a munkácsi és beregszászi járások vendéglátó egységeinek a digitális nyelvtérképének a kialakítása, továbbá megvizsgálni milyen tényezők befolyásolták/ befolyásolják a régió turisztikai nyelvi tájképének változását, amelyek közelebb visznek régióban zajló nyelvi, nyelvpolitikai folyamatok megértéséhez.

A jelen munka megkísérelti bemutatni Kárpátalja gasztrofesztiváljainak, valamint a munkácsi és beregszászi járások vendéglátó egységeiben használatos nyelvek hierarchiáját és megérteni a mögöttük zajló történéseket.

1.8 Kutatási módszerek

Az elemzésben mind kvalitatív mind kvantitatív elemzést használtam. A kvantitatív kutatás segítségével sikerült a beregszászi és munkácsi járás fesztiváljainak, valamint e járások vendéglátó egységeinek a digitális nyelvtérképének a kialakítása. A fényképes adatgyűjtés két év gyümölcse. A digitális fényképtár kialakításánál minden olyan látható és olvasható írást lefényképeztem, amely megtalálható volt a fesztiválok és a vendéglátó egységek területén. Így az elkészített digitális fényképtárban megtalálható két járás 5 fesztiválján készített 255 kép, valamint a munkácsi és beregszászi járás vendéglátó egységeiben készített 580 kép. Azt mindenképpen meg kell említeni, hogy az adatgyűjtés a lehető legrosszabb időben történt, amikor is a pandémia miatt gyakorlatilag a 2020-as év márciusától a

járványügyi intézkedések ellehetetlenítették a fesztiválok megrendezését, valamint a vendéglátó egységek is zárva voltak vagy éppen csak elvitelre dolgoztak.

A kvalitatív elemzése segít megjeleníteni és megfejteni a különböző nyelvek nyelvi vetekedését és dominanciáját a nyilvános térben. A kutatásban nem a nyelvek számszerűsége, hanem a kommunikatív és szimbolikus funkciója kerül górcső alá, mivel így többet megtudhatunk a nyelvek „csatájáról” a szimbolikus térben.

II. FEJEZET

KÁRPÁTALJA FESZTIVÁLJAINAK NYELVI TÁJKÉPE

Amint már említettük a nyelvi tájkép formálódásának két lehetséges változata van. Az egyik top-down, amikor is az állam nyelvpolitikai szándékait érvényesítve alakítja át a látható teret, valamint a bottom-up letről jövő kezdeményezések, amelyeket a vállalkozások, helyi önkormányzatok, jogi személyek vagy éppen családok saját céljaik elérésére változtatják meg egy terület nyelvi tájképét. A turisztikai kiírások jelentős része letről származó kezdeményezések, melyekben helyi vállalkozók pl. borászok, kereskedők, eladók termékeik vagy szolgáltatásaik értékesítési céljából helyeznek ki kiírásokat. Karmacsi(2018b) Cabal-Guarro (2017) munkája alapján megjegyzi, hogy a *„turizmus betekintést enged a nyelvek árucikké válásának és a nyelvi tőke gazdasági tőkévé alakulásának folyamatába”*

Karmacsi(2018b:1) vagyis hogy mi célból jelennek meg az adott nyelvek a térben, valamint hogyan alakulnak át profittá.

Kárpátalja viharos múltjának, nemzeti sokszínűségének és földrajzi elhelyezkedéséből kifolyólag a régió egy turisztikai mágnesként szolgál azok számára, akik a gyógyulni vágnak Kárpátalja gazdag termálvizeiben, azok számára akik beleszeretnének kóstolni a gasztroturizmusba, emlékezni az őseikre vagy éppen kikapcsolódni a Kárpátok ölelésébe. Sass(2016) rámutat arra a tényre, hogy a megyénkben megjelenő turisták a már jól bevált úti célok mellett kiegészítésként Kárpátalja autentikus fesztiváljait válasszák. Példaként a 2018-ban hagyományosan megrendezett «Червене вино» borfesztivál közel 120 ezer vendéget szolgált ki. A régió kisebb nagyobb városai és települései az év minden évszakjában kecsegtetnek különböző népművészeti, folklór, gasztronómiai vagy éppen zenei fesztiválokkal. Ezen a fesztiválok elsősorban Ukrajna egyéb régióiból származó turistáit vonzzák (Karmacsi 2018b, Sass 2016), ami meg is mutatkozik a fesztiválok nyelvi tájképén.

A magiszteri munka második fejezetében Kárpátalja fesztiváljainak a nyelvi tájképét fogjuk megvizsgálni különös hangsúlyt fektetve a gazdasági folyamatokra.

2.1 Kárpátalja fesztiválturizmusa

A fesztiválok évszázadok óta jelen vannak életünkbe. Legtöbb esetben egy város, település napjának eltetésére szolgálnak, vagy pedig a népi ünnepek megünneplésére, a régióban élő népcsoportok identitásának és szokásainak megéléséről, valamint remek bevételforrásként szolgálnak a helyi vállalkozók, termelők, borászok, gazdák termékeik vagy szolgáltatásaik reklámozására és értékesítésére. A világjárvány előtti időszakban egyre markánsabb szerep jutott Kárpátalja fesztiválturizmusának, amely a régió turisztikai adottságai mellett remek kiegészítésként szolgál azon turisták számára, akik egyéb turisztikai céllal, mint például gyógy turizmus, síelés vagy éppen a régió kulturális örökségét jönnek megcsodálni, viszont Sass (2016) megjegyzi, hogy a fesztiválturizmus nem az elsődleges célpont a régióba ellátogató turisták számára.

Tarpai (2013) három csoportba osztályozza a fesztiválokat:

- művészeti (zenei, tánc, népművészet/folklór)
- gasztronómiai (étel, ital, termény, gasztronómiai hagyományokat ápoló)
- egyéb (tájhoz, természeti értékhez kötődő, hagyományőrző, illetve történelmi helyszínhez kötődő rendezvények; ünnepekhez, népszokáshoz kötődő; búcsú, sport).

A munka elkészítésének kezdetén sikerült megszerkeszteni Kárpátalja gasztrofesztiváljainak a 2020-as évi naptárát(lásd 4.ábra). Sajnos a pandémia elérte a régiókat is, ezért 2020. március 12-en összukrajnai vesztegzárt vezettek be. A vesztegzár korlátozta a tömegközlekedést helyi és a régiók közti tömegközlekedést is, bezártatta a különböző vendéglátó egységeket vagy éppen lecsökkentett módba, elvitelre dolgozhattak. A vesztegzár gyökeresen érintette a fesztiválok lebonyolítását is, ugyanis minden tömegrendezvény és fesztivál időpontját eltörölték vagy elhalasztották egy másik időpontra. A vesztegzár előtt 5 különböző fesztivál nyelvi tájképét sikerült megvizsgálni, mégpedig a következőket:

- V. Beregszászi Szent Márton Újborfesztivál és libator (2019. november 8-1
- «Червене вино» borfesztivál, Munkács (2020 január 9-14)
- XIV. Mezőgecei Nemzetközi Böllérfesztivál (2020.január 26)
- « Варишська палачинта » palacsintafesztivál, Munkács (2020.február 29 - március 01)

- XVII. BEREGSZÁSZI NEMZETKÖZI BORFESZTIVÁL (2020.március 6-

4. ábra: Kárpátalja gasztrofesztiváljainak a 2020-as kalendárium

- Január:	«Червене вино» borfesztivál, Munkács XIV. Mezőgecei Nemzetközi Böllérfesztivál
Február:	XVII. BEREGSZÁSZI NEMZETKÖZI BORFESZTIVÁL «Варишська палачинта» palacsintafesztivál, Munkács
Május:	«Сонячний напій» méz és borfesztivál, Ungvár «Огинь і м'ясо» fesztivál, Munkács «Угочанська лоза» borfesztivál, Nagyszőlős «Берлибашський банош» huculfesztivál, Barnabás
Június:	“Молочна ріка” sajt és túrófesztivál, Patakófalva Szőlősgyulai Eperfesztivál, Szőlősgyula
Július:	Ásványvízfesztivál, Polena
Augusztus:	Gecsei lekvárőző fesztivál, Gecse
Szeptember:	Dobronyi paprikafesztivál, Kisdobrony „Варишське пиво” fesztivál, Munkács „Св’ято закарпатського меду” mézfesztivál, Munkács Hucul-brinza fesztivál, Rahó Beregfest, Beregszász
-Október:	Nagymuzsalyi Gasztro- és Bornap, Nagymuzsaly
-November:	Szent Márton nap, Munkács

A fejezet további részében a már említett fesztiválok és a fesztiválok nyelvi tájképének a bemutatására kerül sor.

V. Beregszászi Szent Márton Újborfesztivál és libator

A Beregszászi Szent Márton Újborfesztivál és libator nevezetű fesztivált 2019. november 8-10 között került megrendezésre ötödik alkalommal a Beregszászi Szent Vencel Borrend szervezésében. A hiedelem szerint Szent Márton napján ludat illik enni, mert aki Márton napján nem eszik libát, az egész évben éhezni fog. A liba húsból szokás volt a papnak is küldeni, mégpedig az állat hátsó részéből. Innen származik a „püspökfalat“ szavunk is (Url. 8). A fesztivál elsődleges célja a kárpátaljai borászok nedűinek a népszerűsítése.

A fesztivál kínálatában számos finomabbnál finomabb termék kapható. A résztvevők többek között belekóstolhatnak az „ukrán-kárpátok ízeibe” (1.kép), amely kárpátaljai sajtokkal, kezdetleges stádiumba „будз”-al, vagy pedig „бринза”-val és egyéb sajtfélékkel kecsegtet.

1 kép: „Az ukrán-kárpátok íze” brand

2 kép: «Будз» nevezetű sajt

A jelentős része csak államnyelven van feltüntetve. Elvértve megfigyelhetők a kétnyelvű kírások is, mint például a következő kürtőskalács reklám: 3-4 kép: kétnyelvű kürtőskalács

Akik a szomjukat szeretnék csillapítani, probléma nélkül megtehetik ezt ukrán nyelven „Глінтвейн” (forraltbor)- 5. kép, „медовуха” (mézpálinka) 6. kép vagy pedig „медовий бальзам” (mézbalzsam) 7.kép segítségével.

5. kép „Глінтвейн” (forraltbor)

6. kép „Медовуха” (mézpálinka)

7.kép „медовий бальзам” (mézbalzsam)

Hogyha külföldiként jövünk az V. Beregszászi Szent Márton Újborfesztivál és libator ünnepségére és nem beszéljük sem az ukrán államnyelvet, sem pedig a magyart, akkor mindössze egy „stand” kiírása segíthet abban, hogy orientálódjunk a fesztivál kavalkádjában. Ez a stand olaszországi „Prosecco”. Pinot Grigio vagy Montepulciano borokat kínál eladásra (lásd 8. kép), valamint a „kávé menü” kiírása angol nyelven van megjelenítve, viszont a fogyasztásra kívánt italok ukránul vannak feltüntetve (9. kép),

8. kép „Prosecco Bar” italkínálata

8. kép „Prosecco Bar” kávémenüje

Kárpátalja fesztiváljain egyre gyakrabban megfigyelhetők bizonyos ismeretlek édességek, melyeknek elnevezése „Рахат лукум” vagy törökül „lokum”. A lokum egy keményítőtől és cukorból készült török édesség, melynek hagyománya a 18. századig vezethető vissza(lásd 9.kép)

9. kép „lokum” török édesség reklámvászna

Összességében elmondható tehát, hogy a fesztivál nyelvi tájképét majdnem teljes mértékben az államnyelv alkotja. A kétnyelvű kiírások csak 1-1 alkalommal olvashatóak, ami azért is meglepő, mert Beregszászban él a legnagyobb magyar kisebbség, viszont a fesztiválon olvasható kiírások elsősorban az ukrán nyelvű embereknek szólnak, idegen

nyelven pedig mindössze egy stand kiírása volt olvasható, ami arra enged következtetni, hogy nem igazán számítanak külföldi, nem magyar ajkú turistákra.

«Червене вино» borfesztivál

Kárpátalja egyik leghíresebb és legnagyobb gasztrorfesztiválja a minden évben tradicionálisan megrendezett «Червене вино» vagy borfesztivál. A Vörösbor fesztivál 1994-ben lett először megrendezve. A fesztivált minden évben hagyományosan a Szent László ünnepén tartják, amelyet január 14-én ünnepelnek és számos vendég érkezik Ukrajna és a szomszédos országok minden tájáról. A borászok, méhészek, sajtókészítők, húsipari termékek gyártói, kézművesek, valamint lacikonyhák várják az érdeklődőket. A rendezvényre Romániából, Lengyelországból, Macedóniából, Németországból és Csehországból is érkeztek kiállítók. A színpadon a régió műkedvelő és hagyományőrző együttesei szórakoztatják a közönséget. A fesztivál hangulatáért Kárpátalja híres folklórcsoportjai, betlehemesei, valamint az ország jeles előadói felelnek (Url. 8).

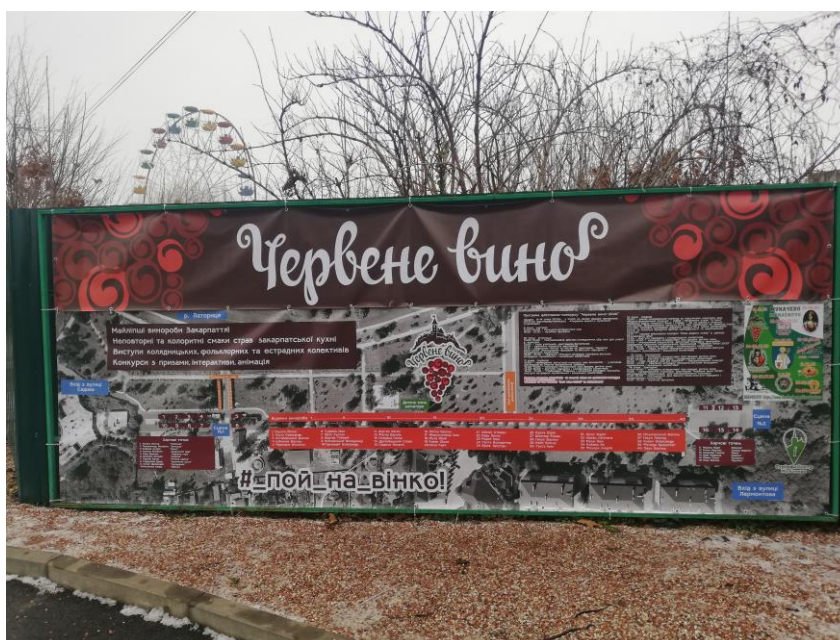
A fesztivál bejáratánál egy hatalmas „vörös kapu” várja a turistákat, amelyen felvan tüntetve államnyelven a fesztivál elnevezése(10 kép).

10. kép a «Червене вино» fesztivál bejárata

Néhány méterrel a fesztivál bejáratától látható a Győzelem park térképe, a fesztivál programterve, valamint megtekinthető rajta, hogy hol vannak elhelyezve az étel és italpontok(11 kép). Mindez az információ kivételesen ukrán nyelven olvasható.

11 kép a „Червене вино” információs táblája

A fesztivál nyelvi tájképe viszonylag egysíkú. Az államnyelv dominanciája kétségtelen, viszont több magyar vonatkozású étel van ukrán betűkkel transliterálva. На étkezni szeretnénk, akkor nyugodt szívvel válogathatunk a «бограч», «пацали», «колбаски» (12 kép) vagy pedig a «Гурка», «шовдарь» vagy éppen a «шашлик» (13.kép) íz kavalkádjába.

12.kép ételt kínáló tábla

13.kép étel reklámkiírás

Az államnyelven kívüli kiírások főként a beregvidéki borászok kétnyelvű molinóin olvashatóak. Ezeken a molinókon felvan tüntetve két nyelven a pincészet neve, címe és elérhetősége. Lásd 14-15. kép.

14-15. kép a Sass pincészet kétnyelvű molinója

A két molinón a képeken kívül jelentős eltérések nem figyelhetőek meg. Mindkét kiíráson felvan tüntetve a pincészet neve, címe, elérhetősége, viszont az eladóstandnál már csak államnyelven olvashatóak az informatív jellegű kiírások(16. kép).

16.kép a Sass pincészet eladóstandja

XIV. Mezőegecsei Nemzetközi Böllérfesztivál

Időrendi sorrendben a harmadig gasztrofesztivál, amelyen nyelvi tájkép adatgyűjtés valósult meg a XIV. Mezőegecsei Nemzetközi Böllérfesztivál volt (17.kép). Mezőegecse akkori polgármestere az esemény beharangozóján adott interjúban azt mondta, hogy az esemény fő célja, hogy bemutatásra kerüljenek a kárpátaljai és a határon túli disznótoros hagyományok a kilátogató turisták számára. Hagyományos módon, a rendezvényen részt vesznek itthoni magyar és ukrán csapatok is, illetve határon túlról, főként Magyarországról érkező böllérek egyaránt. Lehetőség nyílik megkóstolni a sült szalonnát, kolbászt, hurkát, disznósajtot, valamint szabad tűzön sült és főtt ételeket (Url. 9).

17.kép. XIV. Mezőegecsei Nemzetközi Böllérfesztivál kétnyelvű programterve

XIV. Mezőegecsei Nemzetközi Böllérfesztivál
Program:
Szombat 2020. január 25.

7.00 - fogópálinka kóstolás
6.30 - 7.30 - látvány disznóvágás, szalmával való perzseltés, a serítés szétszedése
7.30 - 13.00 - a disznótoros ételek készítése
6.00 - 17.00 - disznótoros ételek kóstolása, vására: kolbász, sonka, szalonna, hurka, disznósajt, frissen sülték, szabad tűzön készített ételek és füstölt kolbász kóstolása
7.00 - 18.00 - kárpátaljai magyar borok útja, szabadtéri borkóstolás - kárpátaljai termékek vására
12.00 - megnyitó
13.00 - 16.00 - kulturális program: kárpátaljai és külföldi kultúrcsoportok fellépései
16.00 - eredményhirdetés, díjkiosztás

XIV Міжнародний конкурс різників с. Геча
Програма
Субота 25 січня 2020 р.

8.00 - Збір команди, пригощання учасників конкурсу гарним вином та домашньою горілкою
8.20 - 9.30 - Показове традиційне обלאвання солоною шини та її розбір .
8.00- 14.00 - Виготовлення та дегустація національних угорських та українських страв зі свинини (ковбаса, шинка, гурма, бограч, голубці)
7.00 - 18.00 - Продаж та купівля страв, демонстрація копчення ковбаси, та дегустація свіжо копченої ковбаси
8.00 - 18.00 - Дегустація вин місцевих виноградарів
13.00 - Відкриття
14.00 - 17.00 - Культурно - розважальна програма
17.00 - Нагородження переможців конкурсів

Свариток стаміра а jelentkezési határidő 2020. január 19.
Információ та бронювання житла/бóвeбb тобó єs szállásfoglalás:
www.mezegecse.at.ua, mezegecse@yandex.com
Tel.: 00-380-50-92-553-70, 06-20-551-37-90

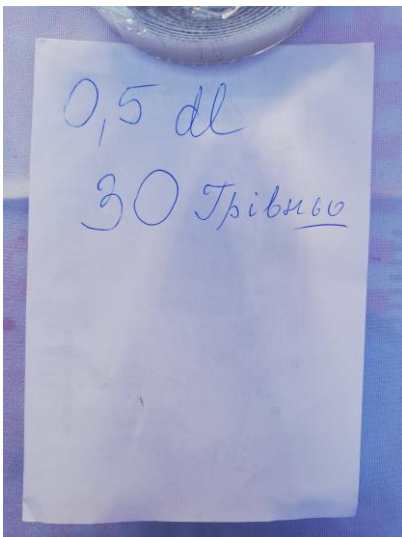
Организація/Сарванші:
Товариство української культури Закарпаття (Кárpátaljai Magyar Kulturális Szövetség)
Відділення української національно-визвольної та національно-патриотичної боротьби (Міжнародна Націоналістична аs Фольклорна Організація)
Промислова ліцензія видає (Міжнародна Націоналістична Організація)

A böllérfesztiválnak megvan a magyaros arculata, ugyan is több csapat érkezik a Kárpát-medence különböző szegleteiből, valamint maga a település is magyar ajkú többséggel rendelkezik. Ez látható a fő színpad föle emelt fesztivál-elnevezésen is (18. kép).

18. kép a Mezőgécsei Nemzetközi Böllerverseny színpada fölött található kiírás

A kiírás tüzetesebb vizsgálatával megfigyelhető, hogy a kétnyelvű kiíráson nem csak, hogy a magyar írás nagyobb betűkkel van megjelenítve, de még ki is van emelve félkövérrel, ami azt sugallja, hogy a magyar nyelv dominánsabb a fesztivál területén, ellenben ez nem teljesen így van. Karmacsi (2018b) tanulmányában rámutatott arra a tényre, hogy már a korábbi években is a fesztiválon kínált termékek sok esetben magyar–ukrán, vagy csupán ukrán nyelven kerültek kiírásra. Azt is hozzátette, hogy a szláv nyelvű kiírásokon sokszor érződik, hogy a helyiek tükörfordítása a magyar megfelelőnek. Ilyen kiírásokkal a 2020-as fesztiválon is találkozhattunk (lásd 19-20 kép), így egy fél deciliter italt 30 «гривень», egy kézműves hímzés pedig 500 «гривень» volt. A fordítás már csak azért sem tükrözi a valóságot, mert az ukránok nem deciliterbe mérik a tömény italokat, hanem grammba.

19-20 kép két termék árucímkéje

Ellenpéldaként olyan kétnyelvű kiírás is megfigyelhető, amelyet minden bizonnyal nem magyar ember írt, mivel a mindenki által ismert bogrács, „*borgráč*”-ként van feltüntetve, valamint vidékünkön a „шашлик” nevezetű grillen sült húst transliterálva saslik vagy sáslikként, nem pedig grillként emlegetjük (21. kép).

21.kép Egy ételt reklámozó kiírás

A XIV. Mezőgyecsei Nemzetközi Böllérfesztivál volt a legmagyarabb fesztivál, hogyha a nyelvek hierarchikus elrendezését nézzük, de még így is az államnyelv dominál, mivel évről-évre több turista jön Ukrajna egyéb megyéiből és a helyi vállalkozók őket is elszeretnék érni a termékeikkel.

« Варишська палачінта » palacsintafesztivál

XVII. BEREGSZÁSZI NEMZETKÖZI BORFESZTIVÁL

III. FEJEZET

A MUNKÁCSI ÉS BEREKSZÁSZI JÁRÁS VENDÉGLÁTÓ EGYSÉGEINEK A NYELVI TÁJKÉPE

Tradicionalis értelemben a nyelvi tájkép az utca névtáblák, terek, parkok, állami és magánépületek megjelenését kutatja a nyilvános térben. A gazdaság ói élet és a jólét kialakulása karöltve jár egymás mellett. Ha egy ország/régió vagy akár egy család jómódú, akkor megengedheti magának a heti akár többszöri éttermi étkezést is. Ha tüzetesen megvizsgáljuk az éttermek nyelvi tájképét, amibe beletartozik a munka eddigi fázisáig nem kutatott éttermi névjegykártyák, menük, virtuális kiírások látható térben való megnyilvánulása, eképpen egy étterem is jelzi az étlapon feltüntetett nyelvekkel, hogy milyen vendégkörre számít elsősorban (Bartha Csilla – Petteri Laihonen – Szabó Tamás Péter 2013). A kutatók azt is megjegyzik, hogy nemcsak a különböző nyelven elkészített feliratok megléte vagy hiánya az ami, létfontosságú, hanem ezen nyelvek vagy kiírások vizuális megjelenítése is.

Az alábbi fejezetben két járás: a munkácsi valamint a beregszászi járások vendéglátó egységeinek a nyelvi tájképvizsgálata van leírva. A kutatásban két járás 40 vendéglátó egységeinek lett kialakítva a digitális nyelvi tájképadatbázisa. A továbbiakban megvizsgáljuk a két járás vendéglátó egységeinek a nyelvi tájképét járásokra bontva hangsúlyt fektetve a két járás nyelvi tájképének a hasonlóságaira és a különbségeire.

2.1 A munkácsi járás vendéglátó egységeinek a nyelvi tájképe

Beregszászi(2005),„Csata” a szimbolikus térért, avagy a látható/láthatatlan anyanyelv című munkájában 5 csoportra osztotta Kárpátalja különböző városait és településeit figyelembe véve, hogy mennyire „látható” a magyar nyelv és mennyire használatos a mindennapokban. E besorolás szerint Munkács városa a harmadik kategóriába sorolható, ami azt jelenti, hogy *„leginkább csak a magyar vonatkozású intézményeken, műemlékeken, emléktáblákon találkozhatunk magyar felirattal, és kivételesnek számítanak a kétnyelvű utcatáblák, hirdetések, egyéb feliratok is, mint ahogyan ma már az is inkább kivétel, hogy magyarul rendelhetünk egy kávéházban vagy magyar nyelven vásárolhatunk tejet, kenyeret az üzletekben. Hiába él nagy lélekszámú magyar közösség Munkácson” Beregszászi (2005:160).*

2.2 A beregszászi járás vendéglátó egységeinek a nyelvi tájképe

A beregszászi járás Kárpátalja turizmusának fontos szereplője.

ÖSSZEGZÉS

Összegzésként elmondható, hogy Kárpátalja egy kivételes régió, melynek megvan minden lehetősége ahhoz, hogy fejlődjön és egy turisztikai gócponttá alakuljon...

Továbbá az is elmondható, hogy a kárpátaljai magyar kisebbség is feltűnik a különböző kárpátaljai fesztiválokon, ámbár csak halványan látható, emögött számos indok felfedezhető.

РЕЗЮМЕ:

Україна та в свій час Закарпаття є туристичною перлиною України. Мовний ландшафт тісно пов'язаний з розвитком економіки та туризму.

FELHASZNÁLT SZAKIRODALOM:

- 1) Landry, Rodrigue – Bourhis, Richard Y. 1997. Linguistic landscape and ethnolinguistic vitality: An empirical study. *Journal of Language and Social Psychology* 16(1): 23–49.
- 2) Monica Heller, Adam Jaworski and Crispin Thurlow (2014) Sociolinguistics and tourism – mobilities, markets, multilingualism
- 3) Gavin Lamb and Bal Krishna Sharma (2019) Introduction: Tourism spaces at the nexus of language and materiality.
<https://doi.org/10.1515/applirev-2019-0103>
- 4) BÁTYI SZILVIA (2014) Hévíz: nyelvi tájkép orosz ecsettel. *ALKALMAZOTT NYELVTUDOMÁNY* 14: (1-2)
- 5) Pavlenko, A. (2009) Language conflict in Post-Soviet linguistic landscapes. *Journal of Slavic Linguistics*, 17, 1-2. pp. 247–274.
- 6) Reh, M. (2004) Multilingual writing: A reader-oriented typology—with examples from Lira Municipality (Uganda). *International journal of the sociology of language* 170. pp. 1–41.
- 7) SCOLLON, Ron – SCOLLON, Suzie Wong: *Discourses in Place. Language in the Material World*, Routledge, London, 2003
- 8) Sass Enikő (2016). Kárpátalja fesztiváljainak elemzése internetes megjelenésük alapján. In: Jászberényi M, Zátori A, Ásványi K szerk. *Fesztiválturizmus*. Budapest, Akadémiai Kiadó, 368–382.

- 9) Berghauer S. (2012): *A turizmus mint kitörési pont Kárpátalján (?)*. Doktori értekezés. Pécsi Tudományegyetem, Pécs
- 10) Beregszászi Anikó 2005. „Csata” a szimbolikus térért, avagy a látható/láthatatlan anyanyelv. In: Beregszászi Anikó és Papp Richárd szerk., Kárpátalja. Társadalomtudományi tanulmányok. Budapest–Beregszász: MTA Etnikai-nemzeti Kisebbségkutató Intézet – II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola, 158–163
- 11) SHOHAMY, Elana: *Language policy. Hidden agendas and new approaches*, Routledge, London, 2006.
- 12) HIRES-LÁSZLÓ KORNÉLIA: NYELVI TÁJKÉP BEREGSZÁSZBAN. MULTIKULTURALIZMUS ÉS DIVERZITÁS A 21. SZÁZADBAN Nemzetközi tudományos konferencia, Beregszász, 2018. március 27–28
- 13) HIRES-LÁSZLÓ Kornélia 2015 Nyelvi tájkép és etnicitás Beregszászon. In: Márku Anita–Hires-László Kornélia (szerk.): *Nyelvoktatás, kétnyelvűség, nyelvi tájkép*. Ungvár, AutdorShark, 160–185.
- 14) Karmacsi Zoltán 2017. A nyelvi tájkép változásának egy aspektusa. In: Márku Anita – Tóth Enikő szerk. *Többynyelvűség, Regionalitás, Nyelvoktatás. Tanulmányok a Hodinka Antal Nyelvészeti Kutatóközpont kutatásaiból III*. Ungvár, „RIK-U”. 54–60.
- 15) Karmacsi Zoltán(2017) TURIZMUS ÉS NYELVI TÁJKÉP, Nyelvi tájkép, nyelvi sokszínűség, Scientia Kiadó, Csíkszereda
- 16) KARMACSI ZOLTÁN 2018a. Kárpátalja turisztikai vonzerőinek nyelvi tájképe, *Metszetek, Társadalomtudományi folyóirat*, Vol 7, №1
- 17) Karmacsi Zoltán (2018b): Egy kárpátaljai gasztrofesztivál nyelvi tájképe. In: Nagy-Kolozsvári Enikő – Kovács Szilvia szerk. *Multikulturalizmus és diverzitás a 21. században*. Absztraktkötet. RIK-U Kft, Ungvár, 2018: 136–139.
- 18) Karmacsi Zoltán(2019): Kárpátaljai gasztrofesztiválok nyelvi tájképe. In: Lajos Katalin, Tapodi Zsuzsa szerk. *Köztes terek*. Scientia, Kolozsvár, 2019: 299–317.
- 19) Karmacsi Zoltán(2014a) Település és utcanevek Kárpátalja magyarlakta településein. In: Beregszászi Anikó és Hires – László Kornélia szerk. *Meszelt falakon túl. Születésnap kiadványok Kótyuk István tiszteletére*. –Beregszász: II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola Magyar Tanszéki Csoport, Hodinka Antal Intézet
- 20) Karmacsi Zoltán(2014b) Vizuális kétnyelvűség az új törvény adta lehetőségek. In: Bárány Erzsébet és Csernyicskó István szerk. *Az ukrán-magyar kapcsolatok múltja és jelene. Nemzetközi tudományos konferencia előadásai. V.* – Ungvár: Pagyak Kiadó
- 21) Shohamy, E., and D. Gorter. (eds.). (2009). *Linguistic Landscape: Expanding the Scenery*. New York: Routledge.
- 22) Landry, R., and R. Y. Bourhis. (1997). “Linguistic Landscape and Ethnolinguistic Vitality: An Empirical Study.” *Journal of Language and Social Psychology* 16(1): 23–49
- 23) SZABÓ Tamás Péter(2015) Nyelvi tájképek és kutatóik. Mi minden fér a képre?

- Url 1: <https://www.nyest.hu/hirek/mi-minden-fer-a-kepre> [2021. február 9]
- 24) MÁRKU ANITA (2017) Kárpátaljai magyarul a mémek világában. Nyelvi tájkép, nyelvi sokszínűség. Nyelvhasználati terek és nyelvi sokszínűség. Sapientia Erdélyi Magyar Tudományegyetem, Csíkszeredai Kar, Humántudományok Tanszék
 - 25) Nyíri Kristóf (2011) Kép és idő. Budapest, Magyar Mercurius.
 - 26) Blommaert, J. & Maly, I. (2014) Paper 133. Ethnographic linguistic landscape analysis and social change: A case study. In *Working Papers in Urban Language and Literacies*.
 - 27) Bartha Csilla – Petteri Laihonen – Szabó Tamás Péter 2013. Nyelvi tájkép kisebbségben és többségben: egy új kutatás területeiről. *Pro Minoritate* 2013, ősz: 13–28.
 - 28) Helen Kelly-Holmes (2010) Linguistic fetish: The sociolinguistics of visual multilingualism <https://core.ac.uk/download/pdf/59355287.pdf> [2021. február 2]
 - 29) BEN-RAFAEL, E., E. SHOHAMY, M. H. Amara & N. TRUMPER-HECHT 2006. Linguistic landscape as symbolic construction of the public space: The case of Israel. In: D. Gorter ed. *Linguistic landscape: A new approach to multilingualism*. Clevedon: Multilingual Matters. 7–30.
 - 30) Ben-Rafael, Elizier et al. 2010. Introduction. In Shohamy, Elana et al. eds. *Linguistic Landscape in the City*. Bristol: Multilingual Matters. xi–xxviii.
 - 31) Csernicskó István (2019): *Fények és árnyak: Kárpátalja nyelvi tájképéből*. Ungvár: Autdor-Shark.
 - 32) SPOLSKY, B. (2009). *Language management*. Cambridge University Press.
 - 33) Shohamy, E. & Waksman, S. (2009) Linguistic landscape as an ecological arena: Modalities, meanings, negotiations, education. In Shohamy E. & Gorter, D. (eds.), *Linguistic landscape: Expanding the scenery*. New York, NY & London: Routledge.
 - 34) Csernicskó István (2018) Nyelvpolitika és nyelvi tájkép többnyelvű környezetben: Kárpátalja példája. *Beregszász* 2018
 - 35) Csernicskó, István (2014) *Szeparatizmus vagy valami más? KISEBBSÉGGUTATÁS*, 23 (3). pp. 99-114. ISSN 1215-2684
 - 36) Csernicskó István (2015) Nyelvek vetélkedése a nyelvi tájképben: kárpátaljai példa. *ALKALMAZOTT NYELVTUDOMÁNY*, XV (1-2). pp. 71-84. ↓↓
 - 37) OSZKÓ Beatrix, Larisza Ponomareva (2018) Város és falu – nyelvi tájkép a komi-permjákoknál. In: Tódor Erika-Mária; Tankó Enikő; Dégi Zsuzsanna (szerk.) *Nyelvi tájkép, nyelvi sokszínűség. Nyelvhasználat, nyelvi tájkép és gazdasági élet* (I.), Scientia, Kolozsvár, ISBN 978-606-975-015-5, 2018
 - 38) Url1 <http://www.nytud.hu/nyelvitajkep/>
 - 39) Cenoz, Jasone – Gorter, Durk 2006. Linguistic Landscape and Minority Languages, *International Journal of Multilingualism*
 - 40) Backhaus, Peter 2007. *Linguistic Landscapes. A Comparative Study of Urban Multilingualism in Tokyo*. Clevedon-Buffalo-Toronto: Multilingual Matters Ltd.

- 41) Molnár D. István(2013) A hatalomváltások hatása Kárpátalja népességszámának alakulására 1869-től napjainkig, Egyetemi doktori(PhD) értekezés, Debreceni Egyetem, Természettudományi Doktori Tanács, Földtudományok Doktori Iskola, Debrecen
- 42) Molnár József, Molnár D. István (2005) Kárpátalja népessége és magyarsága a népszámlálási és népmozgalmi adatok tükrében, Kárpátaljai Magyar Pedagógusszövetség Tankönyv- és Taneszköztanácsa. Beregszász: Poliprint.
- 43) Славік Р.В (2019) РОЗВИТОК ТУРИСТИЧНО-РЕКРЕАЦІЙНОЇ СФЕРИ ЗАКАРПАТСЬКОЇ ОБЛАСТІ В КОНТЕКСТІ ЗАГАЛЬНОУКРАЇНСЬКИХ ТЕНДЕНЦІЙ, Науковий вісник Ужгородського Університету
- 44) Sorbán Angella (2017) *Nyelv – gazdaság – tájkép. A gazdasági nyelvi tájkép kutatásának néhány lehetséges iránya erdélyi nézőpontból.* Nyelvi tájkép, nyelvi sokszínűség, Scienta Kiadó, Csíkszereda
- 45) THURLOW, C. & JAWORSKI, A. 2010. *Tourism Discourse: Language and Global Mobility.* Basingstoke, UK: Palgrave Macmillan. TÓTH E
- 46) CABAL-GUARRO, M.2017. Is Russian decommodifying in Catalonia? *Russian Journal of Linguistics* 21 (3): 605–619.
- 47) Tarpai J.(2013): A természeti és társadalmi erőforrások szerepe Kárpátalja turizmusfejlesztésében és hatása a területfejlesztésre. PhD értekezés, Pécs
- 48) Url. 2 http://www.uz.ukrstat.gov.ua/statinfo/turism/tur_potoki.pdf
- 49) Url. 3 <https://www.ukrinform.ua/rubric-regions/3219876-zakarpatta-otrimalo-na-remont-dorig-derzavnogo-znacenna-17-milarda.html>
- 50) Url. 4 <https://zakarpattya.net.ua/News/210887-6-obiektiv-kulturnoi-spadshchyny-Zakarpattia-mozhut-uviiity-do-prohramy-Velyka-restavratsiia-FOTO>
- 51) Url. 5 Туристичний бренд Закарпаття <https://zaktour.gov.ua/law-base/>
- 52) Url.6 <https://karpataljalap.net/2019/11/10/v-beregszaszi-szent-marton-ujborfesztival-es-libator>
- 53) Url. 7 <https://karpatalja.ma/sorozatok/karpatalja-ma/karpatalja-ma-elkezdodott-az-v-beregszaszi-szent-marton-ujborfesztival-es-libator/>
- 54) Url. 8 <https://kiszoz.net/2019/01/12/duborog-a-munkacsi-vorosborfesztival/>
- 55) Url. 9 <https://kmsz.com.ua/2020/01/19/beharangozo-xiv-mezogecsei-nemzetkozi-bollerverseny/>
- 56) Url. 10 http://www.uz.ukrstat.gov.ua/statinfo/turism/tur_potoki.pdf